Gelders format meerjarenplan Wsob

Handleiding voor gemeenten en bibliotheken

Gelders Bibliotheekwerk

Gelders format meerjarenplan Wsob

Handleiding voor gemeenten en bibliotheken

Versie 0.8 – 4 mei 2026

Opgesteld door
KWINK groep (J. Mulder en M. Hietkamp)

In opdracht van
de Stuurgroep Gelders Bibliotheekwerk

Inhoud

Introductie op het format **4**

1 Inleiding **8**
1.1 Aanleiding meerjarenplan 8
1.2 Doel meerjarenplan 8
1.3 Totstandkomingsproces meerjarenplan 9
1.4 Leeswijzer 9

2 Lokale maatschappelijke opgaven **10**
2.1 Uitgangspunten en (wettelijke) kaders Wsob en Bibliotheekconvenant 10
2.2 Maatschappelijke opgaven in de gemeente en rol lokale bibliotheek 12
2.3 Samenwerking met andere maatschappelijke partners 14
2.4 Samenwerking met het onderwijs, kinderopvang en/of voor- en vroegschoolse educatie (VVE) 15

3 Rol lokale bibliotheek **16**
Optie 1 - Lokale invulling op de drie maatschappelijke opgaven uit Bibliotheekconvenant en het Gelders Netwerkplan 16
Optie 2 - Lokale invulling op andere lokale maatschappelijke opgaven in gemeente 16
Optie 3 - Lokale invulling op de vijf kernfuncties Wsob 16
Optie 4 - Lokale invulling op basis van de 9 mogelijke proposities van de bibliotheek 17
Optie 5 - Lokale invulling op de gemeentelijke beleidsterreinen 17

4 Organisatie **18**
4.1 Spreiding en voorzieningen 18
4.2 Medewerkers en vrijwilligers 19
4.3 Financieel kader 20
4.4 Certificering en monitoring 23
4.5 Samenwerking en opdrachtgeverschap 24

Introductie op het format

Inleiding

In 2015 is de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) in werking getreden. In 2025 is een voorstel tot wijziging van de Wsob behandeld en aangenomen door de ministerraad. Naar verwachting zal de nieuwe Wsob per 1 januari 2027 in werking treden.

Een van de wijzigingen in de Wsob is dat gemeenten een zorgplicht krijgen voor een bibliotheekvoorziening, waaronder de verplichting om samen met de bibliotheek elke vier jaar een meerjarenplan op te stellen. Het meerjarenplan functioneert als ontwikkelplan dat de huidige situatie van de bibliotheek-voorziening in de gemeente(n) in kaart brengt en richting geeft aan de ontwikkeling van de bibliotheekvoorziening in de komende vier jaar. Het plan is richtinggevend en legt doelen, prioriteiten en afspraken vast, waarop uitvoering en verantwoording worden gebaseerd.

Waarom een Gelders format?

De Gelderse bibliotheken, gemeenten, Rijnbrink en de Provincie Gelderland trekken samen op in de voorbereidingen op de wetswijziging. Hiervoor is de stuurgroep Gelders Bibliotheekwerk samengesteld.

De ambitie is om toekomstbestendig bibliotheekwerk te borgen voor de inwoners. De bibliotheek heeft zich ontwikkeld tot een plek voor informatie, educatie, cultuur en ontmoeting en is daarmee een maatschappelijke voorziening die bijdraagt aan basisvaardigheden en brede ontwikkelingen.

De wetswijziging is een kans voor gemeenten en bibliotheken om gezamenlijk invulling te geven aan een toekomstbestendige bibliotheekvoorziening. Het Gelders format Meerjarenplan Wsob kan door gemeenten en bibliotheken worden gebruikt bij het opstellen van hun meerjarenplan, inclusief begroting.

Waar is het format op gebaseerd?

Dit format is gebaseerd op de vereisten uit de Wsob en het (concept) Besluit openbare bibliotheekvoorzieningen, de (concept) handreiking VNG, de (concept) bestuurlijke afspraken Gelderland (*nog niet beschikbaar*) en het (concept) Gelders dashboard (*nog niet beschikbaar*). Daarmee voldoet dit format aan alle wettelijke vereisten. Daarnaast bevat het format een samenvatting van belangrijke ken- en stuurgetallen, waarmee wordt voldaan aan de eisen van het interbestuurlijk toezicht van de provincie. *Nog niet beschikbaar*.

Wat is de status van deze versie?
De 0.8 versie van het format is gemaakt in samenwerking met een gebruikersgroep bestaande uit verschillende bibliotheken en gemeenten, Rijnbrink en de provincie. Vervolgens is deze versie vastgesteld door de stuurgroep Gelders bibliotheekwerk. Een door de gemeenteraad vastgesteld meerjarenplan dat is gebaseerd op deze 0.8 versie voldoet aan de eisen die door de wet en het interbestuurlijk toezicht aan een meerjarenplan worden gesteld. Deze versie kan dus nu al worden gebruikt voor het opstellen van meerjarenplannen en worden ingediend in het kader van het interbestuurlijk toezicht op de gemeentelijke zorgplicht vanaf 1 januari 2028.

Werkwijze – Zo gebruik je dit format

De indeling van hoofdstukken in dit format kan worden gehanteerd als inhoudsopgave voor het meerjarenplan. Per paragraaf worden relevante (wettelijke) vereisten, streefwaarden (oranje) of opties weergegeven. De groene vakken zijn concrete instructies voor het in te vullen onderdeel van het meerjarenplan. Als je op zoek bent naar inspiratie, dan zijn in de blauwe vakken voorbeelden uit Gelderland opgenomen.

Let bij het gebruik en de toepassing van het format op het volgende: de lokale context is in elke gemeente verschillend. Zet het format in als leidraad voor de totstandkoming van het meerjarenplan, maak gebruik van wat er beschikbaar wordt gesteld en pas dit aan de lokale situatie aan. Maak gebruik van onderstaande routekaart voor het opstellen van het meerjarenplan.

Routekaart: Hoe kom je als gemeente(n) in samenwerking met de bibliotheek tot een meerjarenplan?

1 Planning

- **Besluit wanneer het meerjarenplan wordt vastgesteld**: breng in kaart welke processtappen hiervoor nodig zijn.
- **Bepaal doorlooptijden en deadlines**: stel termijnen en mijlpalen per fase vast

2 Aanpak vaststellen

- **Bepaal de gewenste aanpak**: richt het proces in, bepaal het doel en houd rekening met relevante ontwikkelingen.
- **Samenstelling team**: overweeg of je werkt met een intern team binnen de gemeente, een gecombineerd team met de bibliotheek of ondersteuning nodig hebt van Rijnbrink of andere externen.
- **Maak samenwerkingsafpraken**: welke rollen vervullen partijen? Wie is het aanspreekpunt? Wie bewaakt de planning en voortgang?

3 Informatie verzamelen

- **Verzamel informatie**: breng in kaart welke informatie al beschikbaar is, zoals bestaande afspraken tussen gemeente en bibliotheek, beschikkingen, verantwoordingen, evaluaties en beleidsplannen. Haal eventueel aanvullende wensen op.
- **Verwerk informatie in het format**: vul het format in aan de hand van verzamelde informatie en breng openstaande vraagstukken in kaart.

4 Afstemmen

- **Verzamel informatie**: breng in kaart welke informatie al beschikbaar is, zoals bestaande afspraken tussen gemeente en bibliotheek, beschikkingen, verantwoordingen, evaluaties en beleidsplannen. Haal eventueel aanvullende wensen op.
- **Verwerk informatie in het format**: vul het format in aan de hand van verzamelde informatie en breng openstaande vraagstukken in kaart.

5 Meerjaren-plan

- **Verwerk alle opgehaalde input in het format.**
- **Stel het meerjarenplan vast**: Na vaststelling functioneert het meerjarenplan als richtinggevend kader waarin doelen, prioriteiten en afspraken zijn vastgelegd.

In stap 1 en 2 bepaal je hoe bestuurlijke verantwoordelijkheid is geregeld en welke aanpak je hanteert voor het opstellen van het meerjarenplan. De keuze hiervoor hangt af van hoe de bibliotheekvoorziening in jouw gemeente is georganiseerd. Er zijn verschillende manieren om het proces voor het opstellen van een meerjarenplan in te richten. In onderstaand kader worden voorbeelden uit Gelderland gegeven.

Bibliotheek werkzaam in meerdere gemeenten

- Opstellen samenwerkingsconvenant: Waar een bibliotheek voor meerdere gemeenten werkt, is het raadzaam om deze samenwerking vast te leggen in een convenant. Dit convenant vormt een aanvulling op het meerjarenplan, zodat voor de rest van het plan het format van het meerjarenplan kan worden aangehouden. *Een voorbeeld van een bibliotheek die dit al meerdere malen heeft gedaan, is de bibliotheek Rivierenland voor de gemeenten Buren, Culemborg, Druten, Maasdriel, Neder Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.*[1]
- Opstellen uitvoeringsagenda: Een ander voorbeeld is Bibliotheek Gelderland Zuid (OGBZ) dat een strategisch beleidsplan heeft gemaakt voor 2024-2028. Voor elk van de zes gemeenten (Berg en Dal, Beuningen, Heumen, Lingewaard, Nijmegen en Overbetuwe) in het werkgebied maakt de bibliotheek een uitvoeringsagenda voor de komende jaren, gebaseerd op de demografie, behoeften en beschikbare financiering. Deze uitvoerings-agenda's brengen ze in lijn met de impactdoelen en de bibliotheekvisie die de afgelopen jaren door verschillende gemeenteraden is goedgekeurd.[2]

Multifunctionele organisaties (MFO)

- Opstellen en verenigen visie vanuit bibliotheek en gemeente: Kunstwerk! Is een multifunctionele organisatie werkzaam in de gemeenten Duiven, Montferland, Westervoort en Zevenaar. Zowel Kunstwerk! zelf als de gemeenten zijn gestart met het ontwikkelen van een visie op de bibliotheekvoorziening. De bibliotheek heeft daarbij gekeken wat wettelijk verplicht is en naar relevante ontwikkelingen binnen verschillende beleidsvelden. Tegelijkertijd hebben gemeenten hun eigen visie gevormd op de rol en functie van de bibliotheek in hun gemeente. Onder begeleiding van een externe partij is vervolgens een traject gestart om deze visies te verenigen. De uitkomst hiervan vormt de basis voor het meerjarenplan.

1 Zie: https://tiel.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/f3f8caad-f4bd-4d99-bdd5-b4941df6d641.
2 Zie: https://www.obgz.nl/dam/Beleid/bgz066-strategisch-beleidsplan.pdf.

Waar kun je nog meer informatie vandaan halen?

De volgende documenten zijn gebruikt bij de totstandkoming van het format:

- Concept Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen;
- Concept Besluit openbare bibliotheekvoorzieningen;
- Bibliotheekconvenant 2024-2027;
- Netwerkagenda 2024-2027;
- Gelders Netwerkplan 2025-2028;[3]
- Rapport over de Robuuste Bibliotheek (d.d. juni 2023);
- Documenten en vergaderstukken VNG Gelderland en stuurgroep Gelders Bibliotheekwerk;
- Huidige afspraken tussen bibliotheken en gemeenten, bijvoorbeeld in de vorm van een samenwerkingsconvenant;
- Voorbeelden van (concept)Meerjarenbeleidsplannen van bibliotheken.

In het format is telkens een verwijzing opgenomen naar de bron van de informatie.

3 N.B. Het Gelderse Netwerkplan wordt in mei 2026 geactualiseerd.

Invulformat

In lijn met deze handleiding is een invulformat gemaakt dat kan worden gebruikt bij het opstellen van je meerjarenplan. Dat document staat op de pagina van VNG Gelderland: Invulformat-Gelders-format-meerjarenplan-Wsob-o.8.docx. Het invulformat geeft op een overzichtelijke manier de opbouw van je meerjarenplan weer. Een meerjarenplan dat alle onderdelen bevat en is ingevuld volgens de richtlijnen in deze handleiding voldoet aan de eisen die de gewijzigde Wsob en het interbestuurlijk toezicht stellen. Zo weet je zeker dat je goed zit.

Vragen?

Heb je naar aanleiding van het format vragen? Neem dan contact op met Mireille Stuart via bibliotheekwerk@gelderland.nl.

Heb je als bibliotheek behoefte aan ondersteuning tijdens de totstandkoming van het meerjarenplan? Dan is er de mogelijkheid om ondersteuning te vragen aan Rijnbrink. Neem dan contact op met Willy Blom (willy.blom@rijnbrink.nl) of Lotte Hemme (lotte.hemme@rijnbrink.nl).

1 Inleiding

In dit hoofdstuk kan worden beschreven waarom een meerjarenplan wordt opgesteld, wat het doel ervan is, hoe het plan tot stand is gekomen en wat de leeswijzer is.

1.1 Aanleiding meerjarenplan

Beschrijf kort wat de aanleiding is voor het maken van dit meerjarenplan. Een van de aanleidingen is de wettelijke zorgplicht in de toekomstige Wsob. In de memorie van toelichting van de wet staat dat gemeenten, in samenwerking met de lokale bibliotheek, in een meerjarenplan vastleggen hoe zij invulling geven aan de zorgplicht, rekening houdend met de lokale situatie.

De zorgplicht geeft de ruimte in het bibliotheekbeleid rekening te houden met lokale behoeften en mogelijkheden. Het plan onderbouwt de lokale keuzen in het bibliotheekbeleid in relatie tot onderwerpen als de omvang, de dichtheid en samenstelling van de bevolking, de lokale maatschappelijke opgaven en de positie van de bibliotheek te midden van andere sociaal-culturele voorzieningen en het onderwijs.[4]

4 Voorstel van wet tot wijziging van de Wsob, Memorie van toelichting, p. 9.

Hier vul je in:
- De wijziging van de Wsob en implicaties hiervan voor de bibliotheek-voorziening in de gemeente(n): waar sta je nu, waar wil je naartoe?
- Welke lokale opgaven en uitdagingen liggen er voor de bibliotheek en de gemeente de komende jaren?

1.2 Doel meerjarenplan

Beschrijf in deze paragraaf de doelen van het meerjarenplan van de gemeente. Geef daarbij bijvoorbeeld ook aan hoe het meerjarenplan van de gemeente zich verhoudt tot jaarplannen en meerjarenbeleidsplannen van de lokale bibliotheek. Een voorbeeld hiervan is opgenomen in paragraaf 4.

In het geval dat de lokale bibliotheek een werkgebied heeft dat meerdere gemeenten beslaat, kan ook worden beschreven in welke mate afstemming tussen gemeenten (over wat ze vragen aan hun lokale bibliotheek) ook een doel is.

Hier vul je in:
- Welke doelen willen gemeente(n) en bibliotheek bereiken met dit meerjarenplan?
- Hoe verhoudt dit het meerjarenplan zich tot andere (beleids-)documenten van gemeente(n) en bibliotheek?
- Als de bibliotheek in meerdere gemeenten actief is: maak onderscheid tussen gezamenlijke doelen en gemeentespecifieke doelen.

1.3 Totstandkomingsproces meerjarenplan

Beschrijf hier hoe het meerjarenplan tot stand is gekomen en in welke mate de betrokken partijen hebben samengewerkt, in welke mate eventuele naastgelegen gemeenten betrokken zijn geweest (die zich mogelijk in hetzelfde werkgebied van de lokale bibliotheek bevinden) en in welke mate verschillende afdelingen en/of beleidsterreinen van de gemeente betrokken zijn geweest.

Dit is een vereiste aan het meerjarenplan uit het Besluit openbare bibliotheekvoorzieningen, art. 2, lid f en art. 3, lid e.

Hier vul je in:
- Welke partijen waren betrokken bij de totstandkoming van het meerjarenplan?
- Wat was de rol van de gemeente en bibliotheek in de totstandkoming van het meerjarenplan?
- Zijn er andere partijen of samenwerkingspartners bij die een bijdrage hebben geleverd? Zo ja, welke?

1.4 Leeswijzer

Beschrijf in deze paragraaf wat de lezer kan verwachten in de verschillende hoofstukken en paragrafen van het meerjarenplan.

2 Lokale maatschappelijke opgaven

In dit hoofdstuk worden de lokale maatschappelijke opgaven beschreven die een rol spelen in de gemeente, de ambities die de gemeente heeft op die lokale opgaven en (tot slot) de rol die de bibliotheek speelt om de ambities te helpen realiseren. Het hoofdstuk begint met het schetsen van de kaders voor de rol van de bibliotheek, want die kaders zijn bepalend voor de rol die de lokale bibliotheek kán vervullen.

Onderstaande paragrafen vormen de randvoorwaarden voor het meerjarenplan. Neem deze onderdelen op in het meerjarenplan en werk ze uit op een manier die past bij de lokale situatie en beleidskeuzes.

2.1 Uitgangspunten en (wettelijke) kaders Wsob en Bibliotheekconvenant

Met de wijziging van de Wsob wordt een zorgplicht voor gemeenten geïntroduceerd. In het voorgestelde artikel 6 staat dat elke gemeente dient te beschikken over ten minste één volwaardige bibliotheekvoorziening binnen redelijke afstand. Onder een volwaardige bibliotheekvoorziening wordt verstaan; voldoen aan de vijf bibliotheekfuncties, zoals bepaald in artikel 5 Wsob, en beschikken over een fysieke collectie en professionele personeelsbezetting.[5]

5 Zie: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2026/02/09/006-14607-k2-wetsvoorstel-wijziging-wsob-1.

Hier vul je in:
Beschrijf hier kort welke uitgangspunten gelden en (wettelijke) kaders van toepassing zijn op de rol die de bibliotheek kan spelen in de gemeente. Hierbij kan bijvoorbeeld worden beschreven dat:

- Bibliotheken een essentiële maatschappelijke en culturele voorziening zijn.[6]
- Alle inwoners van Nederland binnen een redelijke afstand toegang dienen te hebben tot een volwaardige bibliotheekvestiging.[7]
- Een voor eenieder toegankelijke openbare bibliotheekvoorziening in ieder geval de volgende functies omvat, die bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van het algemene publiek:
  a ter beschikking stellen van kennis en informatie;
  b bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
  c bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
  d organiseren van ontmoeting en debat; en
  e laten kennis maken met kunst en cultuur.[8]
- Een lokale bibliotheek het onderwijs ondersteunt en samenwerkt aan innovaties ten behoeve van openbare bibliotheekvoorzieningen (met andere lokale bibliotheken, provinciale ondersteuningsinstellingen en de Koninklijke Bibliotheek).[9]
- Een lokale bibliotheek zijn taak vervult op basis van de waarden onafhankelijkheid, betrouwbaarheid, toegankelijkheid, pluriformiteit en authenticiteit.[10]

- Het bibliotheeknetwerk en de overheden in het Bibliotheekconvenant 2024-2027 hebben afgesproken de focus te leggen op drie grote maatschappelijke opgaven:
  - het bevorderen van de geletterde samenleving;
  - het bevorderen van participatie in de (informatie)samenleving;
  - het bevorderen van een leven lang ontwikkelen.
- De lokale bibliotheek gratis is voor personen beneden de leeftijd van 18 jaar.[11]
- Hoe de bibliotheek en de gemeente zich committeren aan het Bibliotheekconvenant 2024-2027, de landelijke Netwerkagenda 2024-2027 en het Gelders Netwerkplan 2025-2028;
- Dat voor het voldoen aan een fysieke collectie invulling wordt gegeven aan het Gezamenlijke collectieplan (2026-2030). In dit landelijke plan staan eisen aan de samenstelling van de collectie (inclusief, meervormig, gevarieerd, meertalig, doorgaande leeslijn etc.) en zijn er richtlijnen voor de fysieke bibliotheekcollectie zoals >95% van de vragen uit het verzorgingsgebied worden afgehandeld met eigen collectie, maar ook dat jaarlijks minimaal 10% van de fysieke collectie vervangen wordt).[12]

6 Zie: Voorstel van wet tot wijziging van de Wsob, p. 1.
7 Zie: Voorstel van wet tot wijziging van de Wsob, p. 1.
8 Zoals omschreven in art. 5 van de Wsob.
9 Zoals omschreven in art. 8 van de gewijzigde Wsob.
10 Zoals omschreven in art. 4 van de Wsob.
11 Zoals omschreven in art. 13 van de Wsob.
12 Het (concept) besluit Openbare Bibliotheekvoorziening stelt dat moet worden beschreven hoe invulling wordt gegeven aan de fysieke collectie.

Het Bibliotheekconvenant legt de strategische agenda van het bibliotheeknetwerk vast en geeft daarmee invulling aan de wet. Partijen van het convenant zijn het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, het Interprovinciaal overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Nationale Bibliotheek (KB), de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB) en de Stichting Samenwerkende POI's Nederland (SPN). Iedere vier jaar worden de afspraken van het bibliotheeknetwerk hierin vastgelegd. In het Bibliotheekconvenant 2024-2027 legt de sector doelen vast om met drie maatschappelijke opgaven aan de slag te gaan.

- Een geletterde samenleving: Het stimuleren van geletterdheid en bevorderen van leesplezier.
- Participatie in de informatiesamenleving: het ondersteunen van digitale vaardigheden en toegang tot digitale overheidsinformatie.
- Een leven lang ontwikkelen: het faciliteren van een plek om te leren, ontmoeten en ontwikkelen.

De landelijke Netwerkagenda 2024-2027 is de uitwerking van het bibliotheek-convenant en beschrijft hoe bibliotheken de komende jaren samenwerken om de maatschappelijke doelen te bereiken.[13] In Gelderland is sprake van een Gelders Netwerkplan 2025-2028.[14] Het document is van de Samenwerkende Gelderse Bibliotheken (SGB) en beschrijft onderwerpen waarop zij samen willen werken. In het plan zijn voor elk van de drie maatschappelijke opgaven acties geformuleerd, net als voor de basis garanderen en werkproces en samenwerking. De activiteiten die bibliotheken afzonderlijk uitvoeren, staan hier niet in opgenomen.

13 Zie: https://www.bibliotheeknetwerk.nl/het-bibliotheeknetwerk/netwerkagenda.
14 N.B. Het Gelderse Netwerkplan wordt in mei 2026 geactualiseerd.

Opgaven Gelders netwerkplan
Opgave 1: Geletterde samenleving
- Doorgaande leeslijn Gelderland – 2 acties
- Gedeelde normen voor de bekostiging van de Bibliotheek op School – 3 acties
- Abonnementsvormen – 3 acties

Opgave 2: Participatie en informatiesamenleving
- Democratie – 5 acties

Opgave 3: Leven lang ontwikkelen
- Gemeenschapsgericht werken verankeren – 6 acties
- Integraal aanbod richting het onderwijs – 1 actie
- Gelderse aanpak basisvaardigheden – 2 acties

Basis garanderen
- Datageïnformeerd en impactgericht werken – 2 acties
- Een Gelders informatieplan en digitale strategie – 5 acties
- Lokaal samenspel – 1 acties
- Mensen – 1 actie
- Ondersteuning met betrekking tot de zorgplicht – 1 actie
- Gelders Collectieplan – 3 acties
- Communicatie – 1 actie
- Veiligheid in de bibliotheek – 5 acties
- De bibliotheek in tijden van crisis – 1 actie

Werkproces en samenwerking
- Regionale en thematische allianties – 2 acties
- A-teams – 1 actie

2.2 Maatschappelijke opgaven in de gemeente en rol lokale bibliotheek

Elke gemeente heeft eigen maatschappelijke uitdagingen. In sommige gemeenten speelt vergrijzing een grote rol en is er een sterke behoefte aan voorzieningen die eenzaamheid tegengaan en een leven lang leren ondersteunen. In andere gemeenten ligt de focus juist op het terugdringen van laaggeletterdheid en het vergroten van de digitale vaardigheden en zelfredzaamheid van bewoners. In weer andere gemeenten zijn er grote opgaven ten aanzien van het versterken van de sociale cohesie in gebieden of wijken. Beschrijf de maatschappelijke opgaven die spelen in de eigen gemeente.

Daarnaast bevat deze paragraaf ook een schets van het aantal inwoners in de gemeente, de leeftijdsopbouw in de gemeente en de sociaaleconomische status van de bevolking van de gemeente (*Besluit openbare bibliotheekvoorzieningen, art. 2, lid 2b-d en lid 3b-c*). Hierbij dient gebruik te worden gemaakt van openbare gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Hieronder de bronnen voor de volgende gegevens:
- Aantal inwoners gemeente
- Leeftijdsopbouw per gemeente
- Sociaal- economische status

Hier vul je in:
Beschrijf de situatie en de ambitie voor de komende 4 jaar.
- Wat zijn de maatschappelijke opgaven in de gemeente?
  - Wordt er in bepaalde wijken een lage leesvaardigheid of onderwijsachterstand gesignaleerd?
  - Is er in de gemeente een toenemend aantal inwoners dat moeite heeft met het invullen van digitale overheidsformulieren?
  - Waar is behoefte aan veilige, laagdrempelige ontmoetingsplekken voor jongeren of ouderen?
- Schets ook het aantal inwoners in de gemeente, de leeftijdsopbouw in de gemeente en de sociaaleconomische status van de bevolking van de gemeente.

Beschrijf hierbij de gemeentelijke ambities (en/of doelstellingen en/of beoogde resultaten) op de geïdentificeerde maatschappelijke opgaven. Dat kunnen kwantitatieve doelstellingen zijn (10% minder laaggeletterdheid), maar ook kwalitatieve doelstellingen (terugdringen eenzaamheid). Vervolgens is het interessant om te lezen op welke wijze de lokale bibliotheek momenteel bijdraagt aan de lokale maatschappelijke opgaven in de gemeente.

Hier vul je in:
Beschrijf de huidige situatie en de ambitie voor de komende 4 jaar.
- Welke (gemeentelijke) ambities zijn al vastgelegd in beleidsstukken en hoe speelt de bibliotheek hierin een rol?
- Welk doel wil de gemeente behalen op specifieke beleidsterreinen zoals het sociaal domein of in het onderwijs. Welke bijdrage levert de bibliotheek hieraan?
- In welke mate spelen de drie maatschappelijke opgaven uit het Bibliotheekconvenant en het Gelders Netwerkplan in de gemeente?
- Welke maatschappelijke opgaven geeft de gemeente de komende jaren prioriteit waar de bibliotheek een rol in heeft?
- Welke doelgroepen binnen de gemeente verdienen eventueel bijzondere prioriteit in de aanpak, waar de bibliotheek rekening mee dient te houden?
- Indien de bibliotheek in meerdere gemeenten actief is: maak eventueel onderscheid tussen opgaven die spelen in alle gemeenten en opgaven per gemeente.

2.3 Samenwerking met andere maatschappelijke partners

In deze paragraaf staat de verhouding tussen de lokale bibliotheek en andere sociaal-culturele voorzieningen beschreven (*Besluit openbare bibliotheekvoorzieningen, art. 2, lid 2g en 3f*). De aanbeveling is om hier in ieder geval de samenwerking met het sociaal domein en cultuur te beschrijven. De samenwerking met het onderwijs ten aanzien van leesbevordering volgt in paragraaf 2.5.

Hier vul je in:
Beschrijf de huidige situatie en de ambitie voor de komende 4 jaar.
- Met welke partijen werk je samen?;
- Wat is de aard en vorm van samenwerking(en)?;
- Aan welke doelen en ambities werk je samen?;
- Hoe draagt de samenwerking bij aan de maatschappelijke opgaven in jouw gemeente?;
- Wat is de rol en verantwoordelijkheid van de bibliotheek en/of gemeente in deze samenwerking(en)?;
- Op welke wijze worden resultaten gedeeld?

Voorbeelden ter inspiratie:
- In verschillende gemeenten wordt gewerkt met ontwikkelpleinen. Dit zijn centrale plekken in bibliotheken waar inwoners terecht kunnen met hulpvragen. Een Ontwikkelplein biedt een samenhangende en integrale aanpak door diverse vormen van dienstverlening bij elkaar te brengen op één laagdrempelige, neutrale plek. Zie bijvoorbeeld de gemeente Deventer.
- In Nijmegen is er de Cultuur en Welzijn alliantie. Dit is een samenwerkingsverband tussen de Bibliotheek Gelderland Zuid, Bindkracht10 en Sterker sociaal werk. De organisaties willen samen achterstand, eenzaamheid en sociaal isolement van Nijmegenaren tegengaan. Zij stemmen activiteiten op elkaar af om zo betere resultaten te bereiken voor de inwoners van de gemeente. Dit heeft de gemeente opgenomen in de stuurgroep voor de Sterke Sociale Basis.
- De cultuurvisie gemeente Doetinchem 2024-2026 is een voorbeeld van ambities van een gemeente op het gebied van cultuur en de rol die de bibliotheek en andere organisaties daarin spelen. Het ontwikkelpunt 'Investeren in preventie met kunst en cultuur' laat bijvoorbeeld zien hoe de bibliotheek een verbindende rol vervult tussen cultuur en het sociaal domein.
- Op de dynamische Culturele Kaart Gelderland vindt je samenwerkings-verbanden op gemeente en regioniveau op het gebied van cultuur(educatie).

2.4 Samenwerking met het onderwijs, kinderopvang en/of voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

In deze paragraaf staat de verhouding tussen de lokale bibliotheek en het onderwijs beschreven *(Besluit openbare bibliotheekvoorzieningen, art. 2, lid 2g en 3f)*.
De bibliotheek heeft op basis van art. 8 en art. 8a Wsob een rol bij het ondersteunen van het onderwijs en leesbevordering in het onderwijs. Een nieuwe toevoeging in de Wsob is dat als onderdeel van deze taak de lokale bibliotheek het lezen bij onderwijsinstellingen bevordert (als bedoeld in artikel 1 van de Wet register onderwijsdeelnemers) in de gemeente, gemeenten of het openbare lichaam waarin zij werkzaam is.

Beschrijf in deze paragraaf hoe samenwerking met onderwijs er uit ziet en de manier waarop de lokale bibliotheek bijdraagt aan de leesbevordering in het onderwijs.

Hier vul je in:
Beschrijf de huidige situatie en de ambitie voor de komende 4 jaar.

- Met hoeveel scholen (PO, VO en kinderopvang) in de gemeente(n) wordt samengewerkt?
- Op welke manier draagt de bibliotheek bij aan leesbevordering op deze scholen? Welke programma's of aanvullende activiteiten worden uitgevoerd?
- Welke resultaten worden momenteel behaald met deze programma's en activiteiten, welke resultaten worden in de toekomst nagestreefd?
- Neem eventueel op of en hoe OAB middelen (onderwijsachterstandbeleid) worden ingezet.

3 Rol lokale bibliotheek

Het is goed om rekening te houden met de verschillende lezers van een meerjarenplan. Denk bijvoorbeeld aan een raadslid dat de bibliotheek nog niet zo goed kent of een beleidsmedewerker sociaal domein die de bibliotheek vooral kent vanuit de bijdrage aan het basisonderwijs. Dit hoofdstuk geeft de ruimte om de bibliotheek ook in algemene zin te beschrijven. Beschrijf ook wat de gemeente van de bibliotheek verwacht met betrekking tot de lokale maatschappelijke opgaven. De bibliotheek werkt de activiteiten en het aanbod verder uit in de jaarplannen van de bibliotheek (zie ook paragraaf 1.2)

Dit hoofdstuk geeft invulling aan het vereiste: de manier waarop de lokale bibliotheek bijdraagt aan de lokale maatschappelijke opgaven in de gemeente (Besluit openbare bibliotheekvoorzieningen, art. 2, lid 2e en 3d).

Zo vul je dit hoofdstuk in
Hieronder staan 5 opties die je kunt gebruik als 'kapstok' voor de beschrijving van de activiteiten van de bibliotheek. Kies 1 optie om de doelen uit te werken. Zo ontstaat een duidelijke samenhang tussen de gemeentelijke doelen en opgaven en de rol en dienstverlening van de bibliotheek hierbij.

Optie 1 - Lokale invulling op de drie maatschappelijke opgaven uit Bibliotheekconvenant en het Gelders Netwerkplan

Beschrijf op welke wijze lokaal invulling kan worden gegeven aan de drie maatschappelijke opgaven uit het Bibliotheekconvenant en het Gelders Netwerkplan. Per maatschappelijke opgave kan bijvoorbeeld beschreven worden welke (typen) activiteiten, producten, diensten en/of programma's worden ingezet.

- **Een geletterde samenleving**: Het stimuleren van geletterdheid en bevorderen van leesplezier.
- **Participatie in de informatiesamenleving**: het ondersteunen van digitale vaardigheden en toegang tot digitale overheidsinformatie.
- **Een leven lang ontwikkelen**: het faciliteren van een plek om te leren, ontmoeten en ontwikkelen.

Optie 2 - Lokale invulling op andere lokale maatschappelijke opgaven in gemeente

Beschrijf op welke wijze lokaal invulling kan worden gegeven aan de maatschappelijke opgaven die niet in het bibliotheekconvenant staan, maar die wel spelen in de gemeente en waaraan de bibliotheek wordt geacht een bijdrage te leveren. Ook hier kan per maatschappelijke opgave worden beschreven welke (typen) activiteiten, producten, diensten en/of programma's worden ingezet.

Optie 3 - Lokale invulling op de vijf kernfuncties Wsob

Beschrijf op welke wijze lokaal invulling kan worden gegeven aan de vijf kernfuncties van de bibliotheek uit de Wsob:

1 ter beschikking stellen van kennis en informatie;
2 bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
3 bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
4 organiseren van ontmoeting en debat; en
5 laten kennis maken met kunst en cultuur.

Per kernfunctie kan op hoofdlijnen worden beschreven welke (typen) activiteiten, producten, diensten en/of programma's worden ingezet (met welk doel en voor welke doelgroep).

Optie 4 - Lokale invulling op basis van de 9 mogelijke proposities van de bibliotheek

De VOB heeft een onderzoeksbureau gevraagd onderzoek te doen naar manieren waarop een bibliotheek zich kan positioneren, en de ervaringen van (internationale) experts, bibliotheken en gemeenten hierbij in kaart te brengen. Het doel van dit onderzoek was om inspiratie (en een inhoudelijke bodem) te bieden voor het lokale gesprek voor het opstellen van het meerjarenplan. Gemeenten en bibliotheken kunnen die inspiratie benutten bij het voeren van het gesprek over het meerjarenplan. De uitkomst is negen proposities. Deze negen proposities worden, zodra het onderzoek beschikbaar is, in de 1.0 versie van dit format toegevoegd.

Optie 5 - Lokale invulling op de gemeentelijke beleidsterreinen

Een andere wijze om tot een lokale invulling te komen is door de gemeentelijke beleidsterreinen centraal te stellen en vervolgens te bezien welke rol de bibliotheek op die terreinen kan spelen om gemeentelijke doelen te helpen behalen (en welke producten en diensten van de lokale bibliotheek daaraan kunnen bijdragen).

4 Organisatie

Om een bijdrage te kunnen leveren aan de maatschappelijke opgaven is het van belang dat de bibliotheek een robuuste organisatie is. Het gaat om een wendbare en weerbare organisatie die toekomstbestendig is.[15] In dit hoofdstuk staat beschreven waar de bibliotheekorganisatie aan dient te voldoen op basis van de wettelijke eisen, landelijke kaders en streefwaarden. Ook hier is het goed om oog te hebben voor de wijze waarop de bibliotheekorganisatie zich verder zal ontwikkelen en niet alleen de huidige situatie te beschrijven.

15 De robuuste bibliotheek is een term die is gehanteerd in een rapport van Berenschot uit 2023 (De robuuste bibliotheek. Gids richting een toekomstgerichte bibliotheek in elke gemeente).

4.1 Spreiding en voorzieningen

Elke inwoner dient binnen een redelijke afstand toegang te hebben tot een volwaardige bibliotheek.[16] Het gaat in een gemeente om in ieder geval één bibliotheekvoorziening die voldoet aan de vereisten in de Wsob.

In dit hoofdstuk dient ook te worden opgenomen de bereikbaarheid binnen redelijke afstand van het aanbod van bibliotheekvoorzieningen gelet op de oppervlakte van de gemeente (Besluit openbare bibliotheekvoorzieningen, art. 2, lid 2a en lid 3a). Het is handig om eerst te kijken naar de huidige afstand tot bibliotheekvoorziening in de cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

16 In het nieuwe artikel 6, Wsob wordt de zorgplicht beschreven. In het concept-besluit openbare bibliotheekvoorzieningen staat in artikel 2 opgenomen dat de bereikbaarheid een plek dient te krijgen in het meerjarenplan. Bereikbaarheid is niet vastgelegd als één kwantitatieve norm maar aangegeven wordt om rekening te houden met de geografische en demografische context in een gemeente.

Hier vul je in:
Beschrijf de huidige situatie en de ambitie voor de komende 4 jaar.

- Hoe ziet de bibliotheekvoorziening eruit in de gemeente? Maak dit inzichtelijk in een kaart van de gemeente of door een tabel met relevante informatie zoals:
  - Naam en adres voorziening
  - Type voorziening (vestiging, servicepunt, miniservicepunt, bibliobushaltes, afhaalpunt of zelfbediening)
  - Openingstijden en aantal uren aanwezigheid medewerkers
  - Bibliotheekfuncties die worden uitgevoerd.
- Welke veranderingen hebben de afgelopen 10 jaren plaatsgevonden (voorzieningen toegenomen of afgenomen)?
- In welke mate is sprake van gebruik van een voorzieningen in een andere gemeente door inwoners van de gemeente, bijvoorbeeld omdat deze andere voorziening, of andere bibliotheekorganisatie, meer nabij is?
- Zijn er wijken of (dorps)kernen waarvoor geldt dat de fysieke afstand tot de bibliotheek relatief groot is?
- Eventueel: Wordt er gebruik gemaakt van een bibliobus? Zo ja, beschrijf hoe deze wordt ingezet, welke functies de bibliobus vervult en welk (betaald) personeel hiervoor wordt ingezet.

17 Hierbij kan gebruik worden gemaakt van informatie zoals: https://www.bibliotheeknetwerk.nl/artikel/bibliotheeklocaties-en-faciliteiten.

Streefwaarden

In 2024 is door VOB en VNG een voorstel ontwikkeld voor te hanteren streefwaarden ten aanzien van het instandhouden of realiseren van een volwaardige bibliotheekvoorziening. De streefwaarden bestaan uit een aantal kwalitatieve en een aantal kwantitatieve streefwaarden. De kwantitatieve streefwaarden zijn vervolgens verder uitgewerkt. De streefwaarden dienen een plek te krijgen in de handreiking die de VNG opstelt voor gemeenten. Deze streefwaarden staan (in de sector) ook wel bekend als 'normenkader volwaardige bibliotheekvoorziening', want onder die noemer zijn de streefwaarden destijds ontwikkeld. De streefwaarden zijn bedoeld als ambitie, niet als verplichting en het zijn geen wettelijke normen.

Voorstel streefwaarde huisvesting en aanwezigheid

- Kleine gemeenten tot 30.000 inwoners: gemiddeld 1 volwaardige vestiging per maximaal 13.000 inwoners*
- Gemeenten 30.000-90.000 inwoners: gemiddeld 1 volwaardige vestiging per maximaal 17.000 inwoners
- 90.000+ gemeenten: gemiddeld 1 volwaardige vestiging per maximaal 28.000 inwoners.

*Voor kleine kernen (>5.000 inwoners) dient aanwezigheidsbeleid op een andere wijze vormgegeven te worden (bijvoorbeeld 'halve' vestigingen, bibliobus, ...). Voor deze kernen, en kernen tussen de 5.000-12.000 inwoners dient lokaal invulling gevonden te worden. Hier geldt 'de norm, tenzij'.

Voorstel streefwaarde huisvesting en aanwezigheid

- Centrale vestiging: 60 uur per week open met personeel.
- Gewone vestiging: 30 uur per week open met personeel.
- (Mini-)Servicepunt: 8 uur per week open met personeel.

4.2 Medewerkers en vrijwilligers

Een volwaardige bibliotheek heeft medewerkers in dienst en werkt samen met vrijwilligers. Met professionele bezetting wordt in de memorie van toelichting van de gewijzigde Wsob bedoeld; 'bezoldigd personeel met passende kennis en kunde ten behoeve van hun werk in de bibliotheek'. Het enkel beschikken over vrijwilligers is daarmee onvoldoende om te voldoen aan de zorgplicht. Er zijn verder geen wettelijke vereisten opgenomen ten aanzien van dit onderwerp.

Het onderwerp komt wel terug in andere afspraken zoals het Bibliotheek-convenant of het Gelders Netwerkplan. Ook wordt in de certificering van bibliotheken onder de norm 'mensen' gekeken naar in hoeverre en op welke wijze medewerkers, vrijwilligers en zzp-ers worden ingezet om bij te dragen aan de geformuleerde ambities en resultaten. Onder deze norm vallen een aantal indicatoren die specifiek ingaan op de voortdurende bevordering van deskundigheid of scholingsvereisten.[18]

18 Zie voor meer informatie: https://certificeringsorganisatie.nl/wp-content/uploads/2025/01/CBCT-WP-KIB-ll-norm-3-Mensen.pdf.

Beschrijf in deze paragraaf hoe personeel in loondienst en vrijwilligers worden ingezet en waarvoor ze worden ingezet. Ook kunnen afspraken worden opgenomen over wat de bibliotheek doet ten aanzien van medewerkers en vrijwilligers, in bijvoorbeeld een HR-beleid of vrijwilligersbeleid.

Hier vul je in:
Beschrijf de huidige situatie en de ambitie voor de komende 4 jaar.

- Hoeveel FTE wordt ingezet? Maak hierbij eventueel onderscheid tussen personeel dat werkzaam is binnen de vestiging en personeel dat wordt ingezet voor programma's, zoals dBos en BoekStart.
- Hoeveel (FTE) personeel is in loondienst en hoeveel vrijwilligers heeft de bibliotheek?
- Hoe worden vrijwilligers ingezet; bij welke activiteiten of taken en waarom?
- Voeg eventueel een organogram toe waaraan het aantal FTE's is gekoppeld.
- Beschrijf hoe de organisatie zorgt voor voldoende continuïteit en kwaliteit van medewerkers en vrijwilligers. Bijvoorbeeld door het opstellen van een HR-beleid, het aanbieden van scholing of het beschikbaar stellen van opleidingsbudget. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de informatie uit de certificering van de bibliotheek.

Voorbeeld Bibliotheek Wijchen:
Bibliotheek Wijchen heeft in zijn Strategisch Beleidsplan 2025-2028 aangegeven hoe het takenpakket van medewerkers en vrijwilligers er uit ziet en wat speerpunten zijn voor medewerkers en vrijwilligers voor 2025-2028.

4.3 Financieel kader

De zorgplicht voor bibliotheken is een verzwaring van de bestaande wettelijke taak voor gemeenten. Voor het uitvoeren van deze taak ontvangen zij via het gemeentefonds structureel aanvullende middelen via een decentralisatie-uitkering. Vanaf 2027 wordt dit omgezet in financiële middelen via het gemeentefonds.[19]

19 Memorie van toelichting, wetsvoorstel wijziging Wsob: *De uitkering per gemeente wordt berekend op basis van een bedrag per inwoner in combinatie met een bedrag dat tenminste benodigd is om een locatie te exploiteren. Het bedrag per inwoner bedraagt € 2,90 waarbij het totale bedrag per gemeente nooit lager is dan € 100.000. Deze berekeningswijze stelt kleinere gemeenten in staat een bibliotheekvoorziening te exploiteren. Indien de geografische structuur van de gemeente dat vergt, kan het deze voorziening de vorm hebben van, bijvoorbeeld, een bibliobus.*

De omvang van de Rijksbijdrage is gebaseerd op drie uitgangspunten. Ten eerste stelt het gemeenten zonder volwaardige bibliotheek financieel in staat aan de wettelijke ondergrens te gaan voldoen. Daarnaast kunnen gemeenten met het budget het bibliotheekaanbod dat in de periode 2023-2025 op grond van de Spuk bibliotheken is opgebouwd of verbeterd, voortzetten. Tenslotte ondersteunt het de overige gemeenten bij de doorontwikkeling van de openbare bibliotheek als sociaal-culturele en educatieve voorziening die bijdraagt aan de lokale maatschappelijke opgaven, zoals de verbetering van de basisvaardigheden.

De huidige bijdrage per inwoner loopt binnen Gelderland sterk uiteen van ruim € 11,- tot bijna € 30,- per inwoner excl. huisvestingslasten. De ambitie is om de financiële middelen die beschikbaar komen via het gemeentefonds in ieder geval terecht te laten komen bij de bibliotheekvoorziening om te werken aan toekomstbestendige, toegankelijke, kwalitatief hoogwaardige bibliotheek-voorzieningen voor alle inwoners van Gelderland.

Meerjarenbegroting

Deze paragraaf geeft invulling aan het vereiste uit het Besluit openbare bibliotheekvoorzieningen, artikel 2, lid 4: *Het meerjarenplan bevat een begroting voor de uitvoering van de zorgplicht. Deze begroting is gericht op de uitvoering van de zorgplicht.*

Hier vul je in:
Beschrijf de huidige situatie en de ambitie voor de komende 4 jaar.

- Hoeveel krijgt uw gemeente vanuit het gemeentefonds?
- Welk deel daarvan gaat naar de bibliotheek? N.B. Voor het uitvoeren van de zorgplicht komen vanaf 2027 financiële middelen vanuit het Rijk beschikbaar via het gemeentefonds. Deze middelen zijn vrij besteedbaar voor gemeenten maar de ambitie in Gelderland is om deze middelen te bestemmen voor de bibliotheekvoorziening.
- Hoe verstrekt u deze middelen aan de bibliotheek?
- Op welke wijze sluit het meerjarenplan aan op de bestaande subsidiecyclus?
- Waar wordt dit bedrag aan uitgegeven?
- Welke indexeringsmethodiek kiest u? Meer informatie over indexering is hieronder te vinden.
- Wat zijn afspraken die worden gemaakt rondom reserves?

Neem de begroting voor vier jaar op in het meerjarenplan. In de begroting dient in ieder geval het onderscheid in de **financieringsmix** zichtbaar te zijn:

- Lokale financiering
- Exploitatiesubsidie gemeente
- Project- en doel subsidies gemeente
- Eigen inkomsten Bibliotheek
- Rijksmiddelen
- Overige incidentele gelden: provincie, POI of anders

De **kosten** kunnen worden ingedeeld in de categorieën zoals weergegeven in onderstaande tabel dat aansluit bij afspraken in de sector.[20]

Uitgaven	2026	2027	2028	2029
Personeel				
Huisvesting				
Bestuur en organisatie				
Media & Collectie				
Administratie				
Transport				
Automatisering				
Specifieke kosten				
Totale lasten				

20 Zie: https://www.debibliotheken.nl/informatie/toedelen-van-kosten/.

Indexering

Elke vier jaar dient te worden beoordeeld of het beschikbare landelijke en lokale budget nog in verhouding staat tot de taken en ambities van de bibliotheek. Indexering van de bekostiging streefwaarde is nodig om loon- en prijsstijgingen te compenseren. Zonder indexering kan de kwaliteit en bereik van de dienstverlening afnemen. Het is aan de gemeente om een indexeringsmethodiek te kiezen.

Voorbeeld Cubiss
Het subsidiebedrag wordt jaarlijks door de Bibliotheek geïndexeerd op de volgende wijze:

1. De indexering geschiedt op basis van de cijfers die het Centraal Planbureau jaarlijks bekend maakt via het centraal economisch plan.
2. De indexering voor het volgende kalenderjaar wordt voor 35% bepaald door de prognose van de prijs overheidsconsumptie “netto materieel (IMOC)” en voor 65% door de prognose van de prijs overheidsconsumptie “beloning werknemers”, zoals neergelegd in het centraal economisch plan.
3. Aan de uitkomst bedoeld bij 2. wordt toegevoegd een herberekening van de indexering van de twee voorgaande jaren, zonder dat over die jaren sprake is van een verrekening.

Streefwaarden

Bij het opstellen van de begroting kan gebruik worden gemaakt van de bekostigingsstreefwaarde zoals opgesteld door de VOB. De streefwaarde voor de bekostiging is kwantitatief van aard. De streefwaarde is vastgesteld om te garanderen dat een volwaardige bibliotheekvoorziening kan worden aangeboden aan elke inwoner van de gemeente (nabijheid). Deze financiële streefwaarde is exclusief de bekostiging voor huisvesting, dBos, Boekstart en IDO en zou jaarlijks moeten worden geïndexeerd. De streefwaarde zoals opgenomen is gebaseerd op prijspeil 2024, houdt bij toepassing rekening met indexering van 2025 en 2026.

Streefwaarde: Voorstel minimale bekostiging *(excl. huisvesting, excl. dBos, excl. IDO’s)*

- Kleine gemeenten tot 30.000 inwoners: €22,- per inwoner
- Gemeenten 30.000-90.000 inwoners: €24,- per inwoner
- 90.000+ gemeenten: €29,- per inwoner

Huisvesting
De gemeente dient zorg te dragen voor passende huisvesting (bandbreedte landelijk: 5%-43%, gemiddeld 20% van de totale kosten). Deze kosten dienen ook geïndexeerd te worden.

4.4 Certificering en monitoring

Certificering

De bibliotheeksector werkt al sinds 2006 aan het borgen en inzichtelijk maken van de kwaliteit van de organisaties. De Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal (CBCT) voert audits uit bij bibliotheek-organisaties volgens het kader Kwaliteit in Beeld (KiB).[21] Ook Taalpunten worden gecertificeerd door de CBCT aan de hand van het kader Zicht op Ontwikkeling.[22] De certificering vindt elke vier jaar plaats.

21 Zie: https://certificeringsorganisatie.nl/normen-kwaliteit-in-beeld/
22 Zie: https://certificeringsorganisatie.nl/normen-taalhuizen/.

Het certificeringskader voor bibliotheekorganisaties bestaat uit zeven certificeringsnormen, ook wel kwaliteitsnormen genoemd. Het gaat om 1) Missie & visie en strategie & beleid, 2) Middelen, 3) Mensen, 4) Samenwerking, 5) Producten en diensten, 6) Resultaten en verantwoording en 7) Compliance.

Het certificeringskader is erop gericht een minimumniveau van dienstverlening te waarborgen. Omdat de certificering eens in de vier jaar plaatsvindt is het deels een momentopname. Kwaliteitszorg vraagt om doorlopende monitoring van de kwaliteit van de dienstverlening.

Hier vul je in:
- Datum laatste certificering.
- Scores op de 7 normen en eindoordeel.

Monitoring

Monitoring wordt gebruikt om inzicht te krijgen in de resultaten en effecten van de dienstverlening, zodat deze goed aansluit bij behoeften en waar nodig kan worden bijgestuurd. Ten aanzien van de monitoring dient het meerjarenplan te voldoen aan ken- en stuurgetallen, zoals de monitorgegevens van de KB. Op basis van de Wsob hanteert de provincie deze resultaten ook voor het interbestuurlijk toezicht. *Let op: de nadere invulling hiervan kan, na bestuurlijk afspraken van provincie, worden aangepast*.

De stuurgroep Gelders Bibliotheekwerk werkt momenteel aan een Gelders dasboard in samenwerking met Rijnbrink. De gegevenslevering hiervoor is nog niet definitief. De verwachting is dat het dashboard aansluit bij de Wsob-gegevenslevering en de Monitor Boekstart en dBos en er geen aanvullende ken- en stuurgetallen worden uitgevraagd.

- *Wsob-gegevenslevering*: Bibliotheken zijn sinds de Wsob verplicht om jaarlijks gegevens te leveren; de KB verzamelt deze gegevens en rapporteert deze in de Bibliotheekmonitor.
- *Monitor Boekstart en dBos*: de monitor van BoekStart en dBos is een instrument waarmee bibliotheken inzicht krijgen in deelname, bereik en effectiviteit van de leesbevorderingsprogramma's en samenwerking met het onderwijs.

Hier vul je in:
- Wat zijn huidige resultaten op basis van de gegevenslevering Wsob en monitor Boekstart en dBos, en wat wordt de komende jaren nagestreefd?
- Over welke overige resultaten van de dienstverlening van de bibliotheek wordt gerapporteerd? Maak hierover afspraken tussen gemeente(n) en bibliotheek als daar behoefte aan is.

Optioneel: Opnemen van culturele codes
Een aanvullende richtlijn die bibliotheken kunnen gebruiken om verantwoording af te leggen, is de Code Diversiteit en inclusie, de Governance Code Cultuur of de Fair Practice Code. Dit zijn Nederlandse richtlijnen voor het ondernemen en werken in de kunsten-, cultuur- en creatieve sector.

De fair practice code is bijvoorbeeld opgenomen in het concept van de Bibliotheek Gelderland Zuid en het Meerjarenbeleidsplan van de gemeente Renkum.

4.5 Samenwerking en opdrachtgeverschap

Beschrijf in deze paragraaf hoe de samenwerking tussen de gemeente en de Bibliotheek wordt vormgegeven en op welke wijze de gemeente de rol van opdrachtgever/subsidieverstrekker invult.

Hier vul je in:
Beschrijf de huidige situatie en de ambitie voor de komende 4 jaar.
- De rolverdeling tussen de gemeente en de bibliotheek
- De (periodieke) overlegstructuur die gehanteerd wordt (ambtelijk/ bestuurlijk)
- Welke inhoudelijke onderwerpen centraal zullen staan in de overleggen tussen de gemeente en de bibliotheek (bijvoorbeeld resultaten, ontwikkelingen, innovaties, beleidsplan van de bibliotheek, et cetera).

Een voorbeeld van de beleidscyclus kan er als volgt uit zien:

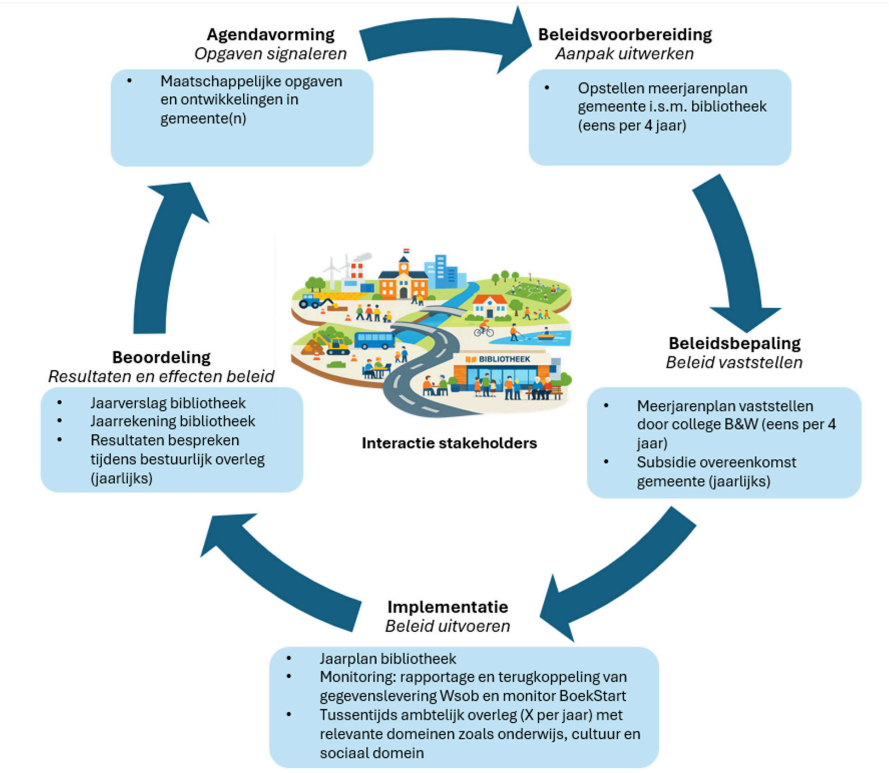

Voorbeelden andere gemeenten en bibliotheken

Voorbeeld 1:

De samenwerking tussen de gemeente en de Bibliotheek dient te worden vormgegeven vanuit een heldere rolverdeling. De gemeente fungeert als opdrachtgever en de Bibliotheek als opdrachtnemer. Goed opdrachtgeverschap bestaat uit het opstellen van een meerjarenplan wat het bestuurlijk kader weergeeft. De bibliotheek draagt als opdrachtnemer verantwoordelijkheid voor de inhoudelijke invulling en operationele uitvoering, passend binnen deze kaders.

Overlegstructuur
Periodiek vindt overleg plaats tussen de gemeente en de Bibliotheek. Dit overleg is bedoeld om de belangen van de gemeente(n) en de Bibliotheek te bespreken. Het overleg kent geen formele bevoegdheid ten aanzien van bekostiging aan de Bibliotheek. Het overleg vindt zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau plaats. Op ambtelijk niveau komt het overleg twee keer per jaar en op bestuurlijk niveau één keer per jaar bijeen, of op verzoek van de gemeente of de Bibliotheek. Op ambtelijk niveau sluiten betrokken beleidsmedewerkers aan vanuit verschillende inhoudelijke beleidsterreinen die raken aan het bibliotheekwerk. De gemeente fungeert als voorzitter van de overleggen. Van de overleggen wordt door de gemeente een verslag gemaakt dat wordt gedeeld met aanwezigen. Gevraagd en ongevraagd voorzien de gemeente en de Bibliotheek elkaar van informatie die nodig is voor een goede invulling van het overleg.

Inhoudelijke onderwerpen overleg
In het overleg bespreken de gemeente en Bibliotheek de voortgang in de samenwerking en beleidsmatige en financiële ontwikkelingen die de inhoud en financiering van de bibliotheekvoorziening (op termijn) raken. Ook bespreken ze ten minste de volgende onderwerpen:

1. Verwachte en gewenste ontwikkelingen op het terrein van de bibliotheekvoorziening, vanuit het perspectief van gemeente en de Bibliotheek;
2. Het (concept)meerjarenplan bibliotheekvoorziening van de gemeente;
3. De begroting en het jaarplan van de bibliotheek waarin concrete invulling wordt gegeven aan het meerjarenplan;
4. De (voorgenomen) bekostiging van de gemeente aan de Bibliotheek en de gevolgen daarvan;
5. De verantwoording (jaarverslag) en jaarrekening van de bibliotheek;
6. De ontwikkeling van de onderlinge verhouding tussen gemeenten en tussen gemeenten en de Bibliotheek.

Voorbeeld 2: Opnemen planning en control cyclus

Inspiratie van hoe opdrachtgeverschap en verantwoording binnen de planning & control cyclus vorm kan krijgen, is terug te zien in deze paragraaf uit het bibliotheekbeleidskader van de gemeente Renkum:

"Binnen de jaarlijkse planning & control cyclus wordt conform de Algemene subsidieverordening 2014 de uitvoering van het meerjarenbeleidskader geëvalueerd en eventueel bijgesteld. Wij evalueren jaarlijks (bij vaststelling subsidie) en monitoren de indicatoren uit het convenant om te bepalen of de subsidie kan worden vastgesteld. Conform de Participatieverordening betrekken wij ook de gebruikers, inwoners en partners bij de evaluatie."

Gelders format meerjarenplan Wsob is een samenwerkingsverband van

Rijnbrink

Samenwerkende Gelderse Bibliotheken

VNG Gelderland
Vereniging van Gelderse Gemeenten

provincie Gelderland

26 300 310